

CRONICA INTERPRETĂRII ACTORICEȘTI

Birlic între Grigore Vasiliu și Costache Babii

Cauze mărunte pot produce efecte nescontat de mari și, invers, mari pregătiri și împrejurări de anvergură pot da naștere unor urmări ridicol de mărunte.

În viața artistică, o farsă ușoară, fără a depăși cu nimic seria de frivolități a teatrului boulevardier, a lansat un mare actor și i-a marcat într-atâta personalitatea, încât acesta a trebuit să pășească mai departe în marea sa artă împrumutând chiar porecla personajului pe care-l jucase. Așadar, Grigore Vasiliu, identificat cu personajul ce l-a făcut renumit, a devenit pentru toți Birlic, o apariție, o

Viorica Geantă Chelbea și Costache Babii

mască de teatru inconfundabilă, lucrată din candori și uimiri enorme, din explozii de nervozitate și teribilități belicoase, imposibil de luat în serios cînd ele se grefau pe un fizic puțin și vioi, înzestrat de natură cu un aer caraghios și totodată simpatic. Acestea sînt cîteva din trăsăturile fundamentale care ni se recompun sumar în memorie, cînd ne gîndim la fenomenul artistic Birlic. Și dacă fenomenul îl concepem ca a fi totodată cauză și efect, e bine să ne reamintim și de măruntă cauză care i-a dat viață, care l-a propulsat așa cum l-am cunoscut, să-i recunoaștem cauzei — în speță, farsei noastre boulevardiere — destinul cultural. Iată de ce salutăm gestul repertorial al Teatrului din Brașov, de a o monta pe scena sa, readucîndu-ne-o în nemijlocită prezență prin compania unora dintre cei mai buni actori care își exercită verva, simțul compoziției, invenția comică, spontaneitatea reacțiilor pe partituri în care a strălucit o garnitură de nume celebre ale anilor '30 ca Mișu Fotino, Talianu, Maria Wauvrina, Tanti Cutava, Iordănescu-Bruno și alții. Va reveni poate unui istoric misiunea de a identifica rolurile și actorii și de a compara din cronici interpretările. Nu ne vom opri în cronica de față nici asupra intrigii piesei, complicată și abil condusă pentru a ne releva doar comicul de situație. Vom aminti doar că replicile sînt presărate cu „mușatisme“, piesa fiind o

BIRLIC de TUDOR MUȘATESCU și SICA ALEXANDRESCU • Prelucrare după ARNOLD și BACH • TEATRUL DRAMATIC DIN BRAȘOV • Data premierei: 11 noiembrie 1988 • Regia: EUGEN MERCUS. Scenografia: M. R. FA AXENTI • Distribuția: COSTACHE BABII, E. MIHAILĂ BRAȘOVEANU (Costache Perjoiu); VIRGINIA ITTA MARCU (Vera Perjoiu); VIORICA GEANTĂ CHELBEA (Olga); RADU NEGOESCU (Dan Ceptureanu); DAN SÂNDULESCU (Iancu Iabrușu); MIRCEA ANDRESCU (Mișu Trestioreanu); LUMINIȚA BLĂNARU (Anișoara); NINA ZĂINESCU (Muți Rosmarin); GABRIEL SÂNDULESCU (Tili); ADRIAN RĂTOI (Dumitrescu); ANDREI RALEA (Stănoiu); FLAVIUS CONSTANTINESCU, IOAN GEORGESCU (Matache); ROXANA CLAUDIA COMȘA (Lenuța Georgescu); DANIELA TRIFAN (Emi); LULI CRĂCIUN (Paraschiva).

prelucrare a lui Mușatescu în colaborare cu Sică Alexandrescu, după Arnold și Bach (nume sortite altfel să cadă în uitare dacă farsa lor nu căpăta aici la noi un rost deosebit).

Și, cum este lipsită de substanță dramatică, rămâne să admirăm doar jocul pur al actorilor, condus cu discreție și simț al firescului de regizorul Eugen Mercus.

În ce privește simțul măsurii (atît de greu de păstrat în comedie), verva, nonșalanța cu care fiecare-și abordează rolul, ar fi de citat întreaga trupă. Se cuvine totuși să remarcăm capacitatea de a caricaturiza tipic a unora dintre actori precum Dan Săndulescu în Iancu Ibrașu, director de bancă, graseind în moldovenește și prelungindu-și prestanța de om al zilei de la bărbia ridicată trușas peste plastronul alb pînă la pîntecul proeminent, sau Mircea Andreescu în rentierul Mișu Trestioreanu, lucindu-și cinic monoclul de curtezan bătrîn. Precum și pe Nina Zăinescu, în rolul vedetei de teatru lipsite de scrupule în amor, cu mers provocator, insinuînd voluptăți, promise tuturor și nimănui, secondată de tînăra-i subretă — o imagine parcă desprinsă din desenele frivole ale lui Ion Anestin — în interpretarea Danielei Trifan, și imitată grotesc, dar în trăsături prea îngroșate, de Viorica Geantă Chelbea, în rolul fetei venite de la țară să învețe manierele de salon. Toate aceste realizări mai mult sau mai puțin pregnante constituie lumea de personaje-agent menite să participe la dezvoltarea caracterului lui Costache Perjoiu, vechi contabil și om de încredere al lui Iancu Ibrașu, directorul de bancă, adus de acesta din fundul Moldovei ca să salveze, prin disciplina sa de funcționar devotat, firma nepotului, pîndită de faliment.

Iată-l pătrunzînd în scenă, înbrăcat într-un tartan cadrilat, colorat tipător, purtînd o geantă de voiaj dintr-un secol revolut și împungînd agresiv cu vîrfurile umbrele negre spre fața speriată a secretarului de birou (Flavius Constantinescu).

Mustața cîntă îi amplifică parcă rictusul buzelor subțiri, ochii sfredelesc necrutători interlocutorul. Se pleacă adînc în fața directorului său, abia atingîndu-i mîna întinsă, cu smerenia credinciosului habotnic în fața unui înalt prelat. Își dezbracă tartanul și se așază la birou, mîrlînd amenințări cu ochii în registre. Un Caton al moralei funcționărești, dar ni se însinuează și ceva din aerul canin al unui „Cerber” apărător al capitalului, așa cum arată, cu minecare negre, răsfoind registrele. Totuși, ceva din straniețea înfățișării dîntii s-a pierdut, agresivitatea își tocește tăișul la apariția actriței care reclamă o ultimă sumă de bani. Catonianul contabil își ascunde cu greu admirația sub o mască morocănoasă și-și dă acordul. Regăsirea în persoana unui funcționar a unei vechi cunoștințe din tinerețe îl face volubil și chiar prietenos. Și înțelegem că tartanul cel tipător ascunsese sub el un timid și, la rîndul lui, un înfricoșat. În zadar va mai încerca să-și recompună masca; societatea comică îl trage în păienjeniișul încurcăturilor și poznelor sale, debarasîndu-l de caracterul contrafăcut (la figurat) și dezbrăcîndu-l de haine (la propriu), în timp ce el își povestește pătaniile, cu revolte ce se topesc în neputincios necaz și de aici, sub haina „de împrumut” a unui hoț de buzunar, plină de cutremurătoare surprize pentru naivul ei purtător, trece de la necaz la haz pur și simplu.

În întîlnirea sa cu personajul, Costache Babii nu ne trimite prin nimic la marele său înaintaș, ci construiește minuțios, pe datele sale psihofizice, un personaj nou. Un bonom care se desprinde de ilarul unui comportament social luînd cunoștință de sine tocmai prin ridicolul situațiilor pe care caracterul lui contrafăcut le reclamă. E un fel de hermeneutică în registru comic această căutare a esenței personajului în disimularea omului. Dincolo, personajul îl revendică pe actor. Aici, actorul își revendică personajul.

Constantin RADU-MARIA